

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗДОРОВ'Я, РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

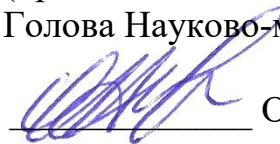
КАФЕДРА ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою

(протокол №10 від 29 серпня 2025 р.)

Голова Науково-методичної ради

Оксана ШИНКАРУК

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МАНУАЛЬНІ МЕТОДИ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ**

статус навчальної дисципліни: вибіркова

код вибіркової навчальної дисципліни в Загальноуніверситетському

каталозі вибірових навчальних дисциплін: ВД369

мова навчання: українська

Київ – 2025

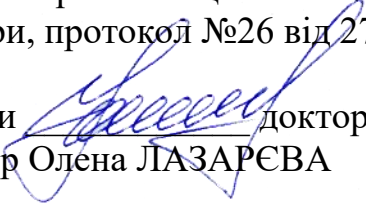
РОЗРОБНИКИ:

Євген ВАСИЛЕНКО, доцент кафедри терапії та реабілітації, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
 yevovasylenko@uni-sport.edu.ua

Олег КОБІНСЬКИЙ, старший викладач кафедри терапії та реабілітації,
 okobinskyi@uni-sport.edu.ua

РЕКОМЕНДОВАНО:

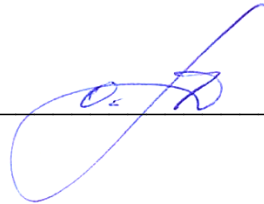
Кафедрою терапії та реабілітації
 (засідання кафедри, протокол №26 від 27.08.2025 р.)

Завідувач кафедри доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Олена ЛАЗАРОВА

ПОГОДЖЕНО:

Начальник

навчально-методичного відділу

Ольга Д'ЯЧЕНКО

Начальник відділу забезпечення
 якості вищої освіти

Сергій ПОПОВИЧ

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна спрямована на формування здатності до застосування у професійній діяльності методик лікувального масажу та мануальної терапії. Обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС. Основні теми: Сучасні розробки і методи лікувального масажу та мануальної терапії при ушкодженнях хребта; особливості методики лікувального масажу у інвалідів з ушкодженнями опорно-рухового апарату; особливості методики лікувального масажу та мануальної терапії при неврологічних захворюваннях. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Abstract of the discipline. This course is designated to form required under the professional education program. In particular, the following skills are in scope: ability to apply methods of therapeutic massage and manual therapy in professional activities on the basis of physical therapy and ergotherapy; multi-system approach to rehabilitation and its analysis and, in addition, achievement of the projected education results. Course structure – 3 ECTS credits. Main topics of the course: modern developments and methods of therapeutic massage and manual therapy for spinal injuries; methodical features of medical massage for disabled with musculoskeletal system injuries; methodical features of medical massage and manual therapy for neurological diseases. The total score is based on coursework and exams results.

Мета навчальної дисципліни – отримання практичних навичок з організації та проведення лікувального та реабілітаційного масажу та мануальної терапії, та застосування їх в комплексних програмах фізичної терапії.

Обсяг навчальної дисципліни – 3 кредити ЄКТС, які розподіляються у годинах:

Форми навчання	Види навчальних занять				Самостій на робота	Разом
	Лекції	лабораторні	практичні	семінарські		
Денна/дуальна	4	0	20	0	66	90

Статус навчальної дисципліни: вибіркова.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: успішне опанування такими навчальними дисциплінами:

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти: «Методика та техніка класичного та лікувального масажу»; «Загальна фізіологія людини та патологічна фізіологія»; «Нормальна анатомія людини».

на другому (магістерському) рівні вищої освіти: «Фізична терапія при травмі, політравмі та захворюваннях опорно-рухового апарату»; «Фізична терапія у нейрореабілітації».

Програма навчальної дисципліни.

Тематичний план навчальної дисципліни

Номер і назва теми	Кількість годин			
	денна форма/дуальна форма			
	усього	л	п	с.р.
Тема 1. Сучасні розробки мануальної терапії (МТ) при ушкодженнях хребта	16	2	4	10
Тема 2. МТ при порушенні функцій суглобів	16	2	4	10
Тема 3. Особливості травматизму у спортсменів. Сучасні методики МТ.	14		4	10
Тема 4. Особливості методики МТ у інвалідів з ушкодженнями опорно-рухового апарату	16		4	12
Тема 5. Особливості методики МТ при захворюваннях периферичної та центральної нервових систем	16		2	14
Тема 6. Особливості МТ при захворюваннях органів травлення	12		2	10
Всього годин:	90	4	20	66

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Сучасні розробки і методи мануальної терапії при ушкодженнях хребта.

Пошук та аналіз наукових публікацій, клінічних протоколів і новітніх методик мануальної терапії при різних типах ушкоджень хребта (ЗК 02). Прийняття обґрунтованих клінічних рішень щодо доцільності використання мануальних технік залежно від характеру ушкодження, етапу лікування та супутніх станів (ЗК 04). Застосування навичок ефективного спілкування для створення довіри між пацієнтом і терапевтом, пояснення принципів та безпеки мануального втручання (ЗК 05) Ініціатива у впровадженні новітніх методів мануальної терапії – таких як фасціальні техніки, нейродинамічні методи, маніпуляції HVLA – в клінічну практику (ЗК 06). Самостійне опрацювання клінічних випадків ушкоджень хребта, складання індивідуального плану втручання з урахуванням анатоμο-функціональних особливостей (ЗК 07). Оцінка функціональних обмежень при ушкодженнях хребта за біопсихосоціальним підходом, включаючи біль, м'язовий дисбаланс, страх руху (СК 01). Розуміння клінічної картини ушкоджень (спондиліоз, протрузії, посттравматичні зміни) та їх зв'язку з вибором мануального підходу (СК 02). Проведення поглибленого обстеження хребта: пальпація, виявлення тригерних зон, тестування рухливості сегментів, оцінка

нервово-м'язового контролю (СК 03). Планування мануального втручання з постановкою коротко- та довгострокових цілей: зменшення болю, відновлення рухливості, нормалізація м'язового тону (СК 04). Застосування сучасних мануальних технік (м'якотканинні, мобілізаційні, енергетичні методи) згідно з принципами доказової практики та функціональної безпеки (СК 05). Взаємодія з іншими членами мультидисциплінарної команди – лікарями, неврологами, реабілітологами – для комплексного супроводу пацієнта з ушкодженнями хребта (СК 06). Регулярний контроль результатів мануальної терапії, внесення коригувань до програми втручання на основі функціональної динаміки (СК 07). Оформлення клінічної документації щодо проведених процедур, результатів і змін у стані пацієнта, а також професійна комунікація з командою (СК 08). Аналіз клінічних досліджень щодо ефективності сучасних мануальних технік, інтеграція отриманих знань у щоденну практику (СК 09).

Тема 2. МТ при порушенні функцій суглобів. Аналіз клінічних джерел, наукових публікацій та рекомендацій щодо мануального лікування обмежень рухомості та болю в суглобах різної локалізації (ЗК 02). Прийняття обґрунтованих рішень щодо вибору типу мануального впливу – мобілізації, маніпуляції, м'якотканних технік – залежно від типу суглобового порушення (ЗК 04). Побудова комунікаційної стратегії для мотивації пацієнта до активної участі в терапевтичному процесі та формування довіри до методів мануального впливу (ЗК 05). Прояв ініціативи у виборі та комбінуванні різних технік МТ, а також в адаптації їх до функціонального рівня та індивідуальних потреб пацієнта (ЗК 06). Самостійне визначення структури втручання при порушенні функцій конкретного суглоба (наприклад, плечового, кульшового, гомілково-ступневого), розробка та корекція плану лікування (ЗК 07). Оцінка функціональних обмежень у суглобах, впливу порушень на якість життя пацієнта, рухову активність, працездатність (СК 01). Розуміння клінічного діагнозу (контрактури, посттравматичні обмеження, дегенеративні зміни), принципів їх розвитку та впливу на функцію (СК 02). Проведення локального функціонального обстеження: оцінка амплітуди рухів, м'язового тону, стабільності суглоба та наявності больових реакцій (СК 03). Планування втручання з чітким визначенням функціональних цілей: покращення рухомості, зменшення болю, нормалізація функції опорно-рухового апарату (СК 04). Застосування сучасних мануальних технік, адаптованих до типу порушення: мобілізації Maitland, Kaltenborn, енергетичних методів, функціональних технік (СК 05). Співпраця з лікарями та інструкторами ЛФК/фізичної терапії для формування комплексного реабілітаційного підходу до відновлення суглобової функції (СК 06). Регулярна оцінка результатів втручання, внесення змін до програми на основі об'єктивних клінічних показників та суб'єктивних відгуків пацієнта (СК 07). Ведення документації щодо клінічного стану, використаних мануальних технік, оцінка динаміки стану пацієнта (СК 08). Ознайомлення з результатами наукових досліджень щодо

ефективності мануальної терапії при суглобових дисфункціях, застосування найкращих практик у роботі (СК 09).

Тема 3. Особливості травматизму у спортсменів. Сучасні методики МТ.

Пошук, аналіз і критичне осмислення наукових джерел, протоколів лікування та рекомендацій щодо травм опорно-рухового апарату у спортсменів та застосування МТ (ЗК 02). Прийняття обґрунтованих рішень щодо вибору методик мануального втручання залежно від виду спорту, типу травми, фази відновлення та індивідуальних потреб спортсмена (ЗК 04). Формування навичок ефективної взаємодії з мотивованими пацієнтами-спортсменами: підтримка цілеспрямованості, пояснення важливості відновлення без перевантаження (ЗК 05). Ініціатива у впровадженні новітніх методик МТ у спортивній практиці, таких як функціональні мобілізації, тейпування, активне звільнення тканин (ЗК 06). Самостійна підготовка клінічних планів терапії після спортивних травм, ведення динамічного спостереження, адаптація стратегії лікування залежно від навантажень (ЗК 07). Оцінка функціональних наслідків спортивних травм (зв'язкові ушкодження, перевантаження суглобів, м'язові розриви) та їх впливу на рухову активність і спортивну ефективність (СК 01). Розуміння специфіки клінічного перебігу травм у спортсменів, включаючи відновлювані та хронічні процеси, повторювані травми, постнавантажувальні синдроми (СК 02). Застосування спеціалізованого обстеження: оцінка симетрії рухів, локалізації болю, сегментарної мобільності, стабільності, контроль нейром'язового балансу (СК 03). Розробка персоналізованої стратегії мануального втручання, постановка цілей щодо повернення до тренувального процесу без рецидиву (СК 04). Використання сучасних методик мануальної терапії – постізометричної релаксації, м'якотканних технік, фасціальної мобілізації, нейродинаміки – згідно з фазою реабілітації (СК 05). Співпраця з тренерами, спортивними лікарями, дієтологами та іншими спеціалістами для комплексного відновлення спортсмена та профілактики повторних ушкоджень (СК 06). Планування відновлювальних етапів із можливістю оперативного коригування програми втручання на основі динаміки відновлення (СК 07). Оформлення документації, протоколів втручання, надання рекомендацій тренерському штабу щодо допустимих навантажень та подальшої профілактики (СК 08). Залучення до спортивних наукових досліджень, аналіз ефективності застосованих методик МТ, поширення результатів у професійному середовищі (СК 09).

Тема 4. Особливості методики МТ у інвалідів з ушкодженнями опорно-рухового апарату.

Аналіз міждисциплінарних джерел щодо специфіки мануального втручання у пацієнтів з інвалідністю, включаючи клінічні рекомендації, дослідження та реабілітаційні протоколи (ЗК 02). Прийняття обґрунтованих рішень щодо застосування мануальних технік, з урахуванням тяжкості ушкоджень, супутніх захворювань та адаптованих реабілітаційних цілей (ЗК 04). Побудова підтримуючої комунікації з пацієнтом, створення безпечної

терапевтичної атмосфери, підвищення мотивації до збереження і покращення функціонального стану (ЗК 05). Ініціативний підбір або модифікація методик МТ для осіб із частковими обмеженнями мобільності, м'язовими контрактурами чи деформаціями (ЗК 06). Самостійне опрацювання клінічних кейсів, планування та адаптація мануального втручання для кожного конкретного пацієнта з урахуванням інвалідизації (ЗК 07). Визначення впливу опорно-рухових порушень на різні сфери життєдіяльності, обмеження активності, соціальної участі та фізичної незалежності (СК 01). Розуміння особливостей перебігу ушкоджень (ампутації, ДЦП, наслідки травм спинного мозку чи суглобів) та підходів до ведення таких пацієнтів (СК 02). Застосування адаптованих обстежень – оцінка залишкової рухливості, больового синдрому, компенсаторних механізмів, стану м'язового балансу (СК 03). Планування реабілітаційного маршруту з урахуванням функціональних можливостей, постановка реалістичних і досяжних терапевтичних цілей (СК 04). Застосування безпечних і ефективних методик МТ (м'якотканинні техніки, мобілізації, інгібування спастичності) у пацієнтів з тяжкими обмеженнями руху (СК 05). Участь у мультидисциплінарній команді – спільна робота з ерготерапевтами, логопедами, лікарями для досягнення максимальної функціональної автономії пацієнта (СК 06). Оцінка динаміки терапії, коригування втручання відповідно до змін стану та можливих ускладнень, забезпечення безперервності допомоги (СК 07). Фіксація клінічної інформації, ведення адаптованої документації, звітність за підзвітними протоколами (СК 08). Застосування результатів наукових досліджень щодо ефективності МТ в осіб з інвалідністю, адаптація доказових практик до індивідуальних клінічних ситуацій (СК 09)..

Тема 5. Особливості методики МТ при захворюваннях периферичної та центральної нервових систем.

Пошук та аналіз фахової літератури і клінічних настанов щодо застосування МТ у пацієнтів з ураженнями ЦНС та ПНС, з урахуванням нейрофізіологічних особливостей (ЗК 02). Прийняття клінічно обґрунтованих рішень щодо типу та обсягу мануального втручання з урахуванням неврологічного статусу пацієнта, стадії захворювання та прогнозу (ЗК 04). Формування довірливої комунікації з пацієнтами, які мають неврологічні порушення, підтримка їхньої активної участі в терапевтичному процесі (ЗК 05). Ініціатива у впровадженні новітніх методик мануального втручання при неврологічній патології – нейромобілізації, функціональної інтеграції (ЗК 06). Самостійна розробка програм мануальної терапії з урахуванням нейродинамічних змін, порушень м'язового тону і моторної дезорганізації (ЗК 07). Оцінка впливу захворювань ЦНС і ПНС на функції опорно-рухового апарату, психоемоційний стан, здатність до участі в житті суспільства (СК 01). Розуміння патогенезу таких станів, як інсульт, розсіяний склероз, ураження периферичних нервів (радикулопатії, плексопатії) і їхнього впливу на вибір терапевтичної тактики (СК 02). Проведення спеціалізованого обстеження: оцінка нейром'язового тону, чутливості, балансу, сили, моторного контролю, м'язових контрактур та рефлексорних реакцій (СК 03).

Побудова програми мануальної терапії з урахуванням мети – зменшення спастики, поліпшення нейродинаміки, нормалізація соматосенсорної інтеграції (СК 04). Застосування безпечних методик, адаптованих до неврологічного стану – м'якотканинна мобілізація, м'які постізометричні техніки, робота з рефлекторними зонами (СК 05). Участь у міждисциплінарній команді (невролог, ерготерапевт, логопед), що забезпечує комплексний підхід до реабілітації осіб з неврологічними ураженнями (СК 06). Регулярна оцінка динаміки стану пацієнта, коригування методів мануального втручання відповідно до змін моторики та адаптаційних можливостей (СК 07). Ведення професійної документації, у тому числі неврологічних скринінгів, протоколів втручань, спостережень за клінічною ефективністю (СК 08). Застосування результатів сучасних наукових досліджень для обґрунтованого використання МТ у неврологічній фізичній терапії (СК 09).

Тема 6. Особливості методики МТ при захворюваннях органів травлення.

Пошук, аналіз і критичне осмислення фахової літератури з вісцеральної терапії та клінічних досліджень, присвячених мануальному втручанню при функціональних порушеннях органів травлення (ЗК 02). Прийняття обґрунтованих рішень щодо доцільності включення вісцеральних технік у програму реабілітації з урахуванням стану пацієнта, характеру та фази захворювання (ЗК 04). Формування навичок делікатної комунікації з пацієнтами з порушеннями травлення, пояснення зв'язку між соматичними та вісцеральними дисфункціями (ЗК 05). Прояв ініціативи у використанні новітніх методик вісцеральної мобілізації, фасціальної нормалізації й інтеграції пацієнт-орієнтованих підходів у загальну терапевтичну програму (ЗК 06). Самостійне конструювання плану втручання на основі анамнезу, клінічних симптомів, візуального огляду й пальпаторного тестування (ЗК 07). Оцінка впливу порушень у роботі органів травлення (запор, диспепсія, синдром подразненого кишківника) на загальний фізичний стан, поставу, рухову активність і якість життя (СК 01). Розуміння патофізіології захворювань ШКТ, вегетативних і соматичних проявів, які мають значення для побудови мануальної стратегії (СК 02). Проведення обстеження на виявлення вісцеральних дисфункцій: оцінка положення органів, обмеження рухливості, м'язового напруження та рефлекторного впливу на опорно-руховий апарат (СК 03). Формування терапевтичної програми з урахуванням цілей: зменшення спазмів, поліпшення перистальтики, зниження вісцеросоматичних рефлексів (СК 04). Застосування вісцеральних і фасціальних технік (наприклад, згідно з методиками Barral, Chikly) відповідно до стану пацієнта та клінічної динаміки (СК 05). Співпраця з гастроентерологами, дієтологами, сімейними лікарями для досягнення комплексного терапевтичного ефекту при хронічних і функціональних захворюваннях ШКТ (СК 06). Регулярний моніторинг реакції організму на МТ, виявлення змін у вегетативній регуляції та адаптація програми втручання (СК 07). Оформлення документації з вказівкою на застосовані

вісцеральні техніки, результати огляду та реакцію пацієнта на терапію (СК 08). Аналіз клінічних і експериментальних досліджень з теми вісцеральної мануальної терапії, впровадження найкращих практик у клінічну діяльність (СК 09).

Тематика практичних занять

Номер і назва теми навчальної дисципліни	Номер за порядком і назва теми практичних занять	Кількість годин
		денна форма/дуальна форма
Тема 1. Сучасні розробки і методи мануальної терапії при ушкодженнях хребта.	1. Мануальна терапія у шийному та грудному відділах хребта.	2
	2. Мануальна терапія у попереково-крижовому відділі хребта.	2
Тема 2. МТ при порушенні функцій суглобів.	3. Основні МТ для відновлення функцій суглобів.	2
	4. Основні МТ для відновлення функцій суглобів.	2
Тема 3. Особливості травматизму у спортсменів. Сучасні методики МТ.	5. МТ на різних етапах підготовки спортсменів.	2
	6. Особливості МТ при травмах і захворюваннях ОРА у спортсменів.	2
Тема 4. Особливості методики МТ у інвалідів з ушкодженнями опорно-рухового апарату.	7. Особливості методики МТ після ампутації верхніх та нижніх кінцівок.	2
	8. Особливості методики МТ після ампутації верхніх та нижніх кінцівок.	2
Тема 5. Особливості методики МТ при захворюваннях периферичної та центральної нервових систем.	9. Мануальна терапія при захворюваннях периферичної нервової системи. Мануальна терапія при захворюваннях центральної нервової системи.	2
Тема 6. Особливості методики МТ при захворюваннях органів травлення.	10. МТ при хронічному гастриті, коліті і дискінезії шлунку та кишківника. МТ при хронічних захворюваннях печінки, жовчного міхура та жовчовивідних шляхів.	2
Всього годин:		20

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Номер і назва теми	Завдання	Кількість
--------------------	----------	-----------

навчальної дисципліни		годин
		денна форма/дуальна форма
Тема 1. Сучасні розробки і методи мануальної терапії при ушкодженнях хребта.	1. Дослідження інформаційних джерел стосовно принципів мануальної терапії при ушкодженнях хребта.	4
	2. Підготовка до практичного заняття з теми.	2
	3. Пройти курс https://members.physio-pedia.com/uk/manual-therapy-considerations-in-clinical-practice-course-course-uk/	4
Тема 2. МТ при порушенні функцій суглобів.	4. Анотування інформаційних джерел стосовно методик щодо оцінювання функціонування суглобів.	4
	5. Вирішення кейсів (клінічних ситуацій) з застосування МТ при порушенні функцій суглобів у фізичній терапії.	4
	6. Підготовка до практичного заняття з теми.	2
Тема 3. Особливості травматизму у спортсменів і сучасні методики МТ.	7. Підготовка реферату та презентації з ефективності застосування методик МТ при травматизмі в боксі.	4
	8. Складання опорних конспектів з обґрунтування залучення методики МТ при травмах в ігрових видах спорту.	4
	9. Підготовка до практичного заняття з теми.	2
Тема 4. Особливості методики МТ у інвалідів з ушкодженнями опорно-рухового апарату.	10. Вирішення кейсів (клінічних ситуацій) з обґрунтування застосування методик мануальної терапії у інвалідів з ураженням хребта.	4
	11. Підготовка до практичного заняття з теми.	4

	12. Складання опорних конспектів з обґрунтуванням залучення методики МТ при ампутації верхніх та нижніх кінцівок.	4
Тема 5. Особливості методики МТ при захворюваннях периферичної та центральної нервових систем.	13. Вирішення кейсів (клінічних ситуацій) з обґрунтування застосування методик мануальної терапії при захворюванні Паркінсона.	4
	14. Підготовка реферату та презентації з ефективності застосування методик МТ при невралгії та невриті сидничного нерву.	6
	15. Підготовка до практичного заняття з теми.	4
Тема 6. Особливості методики лікувального масажу та МТ при захворюваннях органів травлення.	16. Складання опорних конспектів з обґрунтуванням залучення методики МТ при виразковій хворобі шлунка та дванадцятипалої кишки.	4
	17. Підготовка реферату та презентації з ефективності застосування методик МТ при хронічному гастриті.	6
	Всього годин	66

Очікувані результати навчання з навчальної дисципліни:

Отримання теоретичних та практичних знань з мануальної терапії при порушеннях функцій, активності та участі осіб із захворюваннями опорно-рухового апарату, нервової та інших систем; засвоєння принципів, концепцій, теорій та методів мануального впливу у фізичній терапії, включаючи основи клінічного менеджменту та наукових досліджень у галузі мануальних методів, завдяки:

знанням: біопсихосоціальної моделі обмежень життєдіяльності та її застосування у практиці мануальної терапії; принципи аналізу медичних, соціальних та особистісних чинників, що впливають на вибір мануального втручання у пацієнтів/клієнтів із порушеннями функцій опорно-рухового апарату; підходи до збору, оцінки та інтерпретації клінічної інформації про стан м'якотканинних структур, суглобів, фасцій, нервової системи для визначення доцільності використання методів мануальної терапії; методологію критичного аналізу, обговорення та практичного впровадження результатів наукових досліджень з мануальної терапії в клінічну, наукову, освітню та адміністративну діяльність.

умінням: проводити опитування (суб'єктивне обстеження) пацієнта/клієнта з метою виявлення потреб, скарг, порушень функцій опорно-рухового апарату, обмежень у русі, активності та участі. Здійснювати діяльність, пов'язану з отриманням інформованої згоди пацієнта/клієнта на проведення мануального втручання. Визначати рівень психомоторного та фізичного розвитку людини, її фізичний стан; виконувати об'єктивне обстеження стану м'язів, суглобів, фасцій та хребта пацієнтів/клієнтів різних нозологічних груп, зокрема при складних, прогресуючих і мультисистемних патологіях, з використанням валідного та інформативного інструментарію. Демонструвати здатність до пацієнтоорієнтованої мануальної терапевтичної практики у взаємодії з пацієнтом/клієнтом, його родиною/опікунами та членами мультидисциплінарної команди. Ефективно комунікувати з пацієнтом/клієнтом, встановлювати прямий та зворотний зв'язок для формування та підтримки терапевтичного альянсу. Прогнозувати результати мануального втручання у пацієнтів/клієнтів різних вікових та нозологічних груп, у тому числі при складній, прогресуючій та мультисистемній патології. Визначати наявні ресурси для проведення мануальної терапії, встановлювати мету, цілі та завдання терапевтичного втручання. Скласти індивідуальну програму мануальної терапії для пацієнтів/клієнтів різного віку, з урахуванням характеру патологічного процесу, клінічних проявів та стану опорно-рухової системи. Реалізовувати програму мануальної терапії окремо або в складі індивідуального реабілітаційного плану відповідно до наявних ресурсів та обставин. Контролювати тривалість, послідовність та інтенсивність мануального впливу в межах програми та окремих сеансів терапії. Коригувати перебіг виконання програми мануальної терапії на основі динаміки стану пацієнта та аналізу запланованих і фактичних результатів втручання.

Порядок оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни:

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 як суму балів за результатами поточного контролю на лекційних, практичних заняттях, за виконання зазначених програмою індивідуальних завдань та робіт, або в установленому порядку з тем, заняття з яких було пропущене здобувачем вищої освіти. Використовуються такі засоби оцінювання під час заняття та розподіл балів, які може отримати здобувач за тему:

Засоби оцінювання результатів навчання та розподіл балів з дисципліни:

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання під час заняття	Кількість балів за види робіт та загальна кількість балів за тему заняття
1. Мануальна терапія у шийному та грудному відділах хребта.	Сертифікат з проходження курсу	12
2. Мануальна терапія у попереково-крижовому відділі хребта.	Кейси.	12
3-4. Основні МТ для відновлення функцій суглобів.	Кейси.	12
5. МТ на різних етапах підготовки спортсменів.	Реферат, доповіді та презентації на задану тему та їх обговорення.	14
6. Особливості МТ при травмах і захворюваннях ОРА у спортсменів.	Кейси.	12
7-8. Особливості методики МТ після ампутації верхніх та нижніх кінцівок.	Кейси.	12
9. Мануальна терапія при захворюваннях периферичної нервової системи. Мануальна терапія при захворюваннях центральної нервової системи.	Реферат, доповіді та презентації на задану тему. Кейси.	14
10. МТ при хронічному гастриті, коліті і дискінезії шлунку та кишківника. МТ при хронічних захворюваннях печінки, жовчного міхура та жовчовивідних шляхів.	Кейси.	12
Усього:		100

Перед початком заняття науково-педагогічний працівник відповідно до силабусу навчальної дисципліни ознайомлює здобувачів вищої освіти із засобами поточного контролю, які будуть застосовуватись, і кількістю балів, які вони можуть отримати. Під час завершення кожного заняття кожному присутньому здобувачу вищої освіти оголошується кількість отриманих ним балів.

Здобувач вищої освіти, який протягом семестру отримав менше 35 балів, до семестрового контролю не допускається, і може в установленому порядку пройти повторне вивчення навчальної дисципліни.

Залік проводиться у порядку, визначеним Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті фізичного виховання та спорту України (нова редакція).

Рекомендовані основні та додаткові інформаційні ресурси:

Основні:

1. Лікувально-реабілітаційний масаж: навчальний посібник / Д. В. Вакуленко, Л. О. Вакуленко, О. В. Кутакова, ВСВ Медицина 2020р 568с.

2. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.

3. Масаж дорослих і дітей: навчальний посібник. П.Б. Єфіменко, О.П. Каніщева, О.В. Свєрчкова ВСВ Медицина 2023р. 215с.

4. Масажна терапія: принципи і практика: 7-е видання. Сьюзен Г. Сальво. ВСВ Медицина 2024р. 871с.

Додаткові:

1. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В. Дарійчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. –184 с.

2. Штеренгерц АЕ Массаж для взрослых и детей. К.: Здоров'я, 2006. 384с.

3. Мануальна медицина. Карел Аса Йохен Захсе Володимир Янда. Популярна та нетрадиційна медицина. Україна. 2020р. 560с

4. Principles & Practice of Therapeutic Massage Ахурі Гуранг Сінха Jaupree Brothers Medical Publishers ISBN 9789389776898 2021р. 206с.